

Instytut Pamięci Narodowej - Rzeszów

<https://rzeszow.ipn.gov.pl/pl8/aktualnosci/198678,7-marca-1949-r-wykonano-wyrok-smierci-na-majorze-Hieronimie-Dekutowskim-ps-Zapor.html>
26.05.2024, 19:46

7 marca 1949 r. wykonano wyrok śmierci na majorze Hieronimie Dekutowskim ps. „Zapora”

7 marca 1949 roku miał zaledwie trzydzieści lat, 167 cm wzrostu, postać wątłą, twarz podłużną, oczy piwne. Przed egzekucją wyglądał jak starzec. Siwe włosy, wybite zęby, połamane ręce, nos i żebra - „Zapora”, major Hieronim Dekutowski.

Umarł bohater, narodziła się legenda

Tego dnia nic nie zapowiadało tragedii jaka miała się wydarzyć w godzinach wieczornych, w kazamatach mokotowskiego więzienia Warszawa I przy ulicy Rakowieckiej 37.

Przed godziną 19:00 na więziennym korytarzu rozległ się równy krok oprawców, którzy maszerowali stukając sapogami. Jako pierwszego wyciągnięto z karceru Hieronima Dekutowskiego. Przebrano go w niemiecki mundur i zawleczono do więziennych piwnic. W podziemiach mokotowskiego więzienia ok. godziny 19.00, st. sierż. Piotr Śmietański przyłożył pistolet do głowy Dekutowskiego i bez wahania pociągnął za spust. Major Dekutowski osunął się bezwiednie na zimną, betonową podłogę - umarł bohater, narodziła się legenda.

Hieronim Dekutowski

W pięciominutowych odstępach czasu śmierć ponieśli pozostali skazani w tej sprawie żołnierze majora „Zapory” - Roman Groiński „Żbik”, Edward Turuj „Mundek”, Arkadiusz Wasilewski „Biały”, Jerzy Mietkowski „Zawada”, Tadeusz Pelak „Junak”, Stanisław Łukasik „Ryś”. Przy wykonywaniu wyroków śmierci obecni byli wyżej wspomniany st. sierż. Śmietański jako dowódca plutonu, mjr. Stanisław Cypryszewski - wiceprokurator Naczelnej Prokuratury Wojskowej, kpt. Alojzy Grabicki - naczelnik więzienia na Mokotowie, ppłk. Marek Charbic - lekarz i płk. Michał Zawadzki - ksiądz.

Życie i służba

Hieronim Dekutowski urodził się 24 września 1918 r. w Dzikowie, wsi będącej dziś częścią Tarnobrzega, gdzie w latach 1930 – 1938 uczęszczał do Państwowego Gimnazjum im. Hetmana Jana Tarnowskiego. Bardzo aktywnie działał w ruchu harcerskim. Z początkiem września 1939 wyjechał wraz z siostrą do Lwowa, gdzie prawdopodobnie jako ochotnik przyłączył się do jednostek Wojska Polskiego. 17 września 1939 przekroczył granicę z Węgrami i został internowany. W połowie października przedostał się na Węgry, gdzie został internowany. Po ucieczce z obozu przez Bałkany i Włochy dotarł do Francji, gdzie pełnił służbę w szeregach 2 Dywizji Strzelców Pieszych odtworzonej armii polskiej. Po kapitulacji przedostał się do Wielkiej Brytanii i został przydzielony do 1 Brygady Strzelców. W kwietniu 1942 r. zgłosił się ochotniczo do pełnienia służby w kraju. W nocy z 16 na 17 września 1943 r. został zrzucony na placówkę o krypt. „Garnek 103” w okolicach Wyszkowa w ramach operacji lotniczej „Neon 1”. Został przydzielony do Kedywu Okręgu Lublin AK a następnie objął dowództwo nad kompanią 9 pp Inspektoratu Lublin – Puławy AK. Od stycznia do lipca przeprowadził ponad 90 akcji zbrojnych na terenie Okręgu Lubelskiego AK. W czasie akcji „Burza” ochraniał sztab komendy okręgu. Po wkroczeniu armii sowieckiej 28 lipca 1944 r. rozwiązał swój oddział, który zmobilizował ponownie w sierpniu gdy podjął nieudaną próbę przedostania się na pomoc walczącej Warszawie. W styczniu 1945 r. ponownie wznowił działalność konspiracyjną i przeprowadził szereg akcji odwetowych wobec jednostek NKWD i władz komunistycznych. Od czerwca 1945 dowodził wszystkimi oddziałami „leśnymi” w Inspektoracie Lublin Delegatury Sił Zbrojnych. Dowodzone przez niego zgrupowanie liczyło od 200 do 300 partyzantów. Po amnestii ogłoszonej przez komunistów 22 lipca 1945 r. rozwiązał podległe mu oddziały. Nie ufając intencjom komunistów, bezskutecznie próbując przedostać się do amerykańskiej strefy okupacyjnej Niemiec nie ujawnił się. Powrócił do kraju i po odtworzeniu zgrupowania podporządkował je pod koniec 1945 r. Inspektoratowi Lublin Zrzeszenia Wolność i Niezawisłość. Poszczególne oddziały przeprowadziły wiele akcji zbrojnych na obszarze województw lubelskiego, rzeszowskiego i kieleckiego. Po ogłoszeniu przez komunistów amnestii w lutym 1947 r. zaprzestał prowadzenia akcji zbrojnych i w czerwcu ujawnił się. Zagrożony aresztowaniem podjął próbę ucieczki z kraju, w trakcie której 16 września 1947 r. został aresztowany.

Po okrutnym śledztwie, wyrokiem WSR w Warszawie na posiedzeniu 15 listopada 1948 r. pod przewodnictwem mjr. Józefa Badeckiego, został skazany na siedmiokrotną karę śmierci. Bolesław Bierut nie skorzystał z prawa łaski.

23 maja 1994 r. Sąd Wojewódzki w Warszawie unieważnił wyrok WSR w Warszawie. W 2007 r. Dekutowski został pośmiertnie odznaczony Krzyżem Wielkim Orderu Odrodzenia Polski „za wybitne zasługi dla niepodległości Rzeczypospolitej Polskiej”. **Szczaćki Hieronima Dekutowskiego odnalazł zespół kierowany przez profesora Krzysztofa Szwagrzyka, latem 2012 r. w kwaterze „Ł” Cmentarza Wojskowego na Powązkach.**

Szacuje się, że w latach 1944-1947 oddziały podległe „Zaporze” przeprowadziły ponad 600 akcji. Rozbito 68 posterunków MO, 17 placówek ORMO, 16 urzędów gminy, 85 spółdzielni, 11 agencji pocztowych. Według wyliczeń resortu śmierć poniosło 328 osób (w tym 10 funkcjonariuszy UB, 70 MO, 27 ORMO, 53 żołnierzy WP, KBW, 27 NKWD i Armii Czerwonej), a kolejne 73 zostały ranne.

Zachęcamy do zapoznania się z materiałami dotyczącymi Hieronima Dekutowskiego które się znajdują w portalu przystanekhistoria.pl i na innych [stronach IPN](#)

- [Tomasz Sudoł, Maciej Żuczkowski, Major Hieronim Dekutowski „Zapora” \(1918-1949\), 2016](#)
- [Wilcze tropy. Zeszyt 4. „Zapora” - Hieronim Dekutowski](#)
- [Jeden z 316 - Hieronim Dekutowski „Zapora” \(1918-1949\)](#)
- [Biuro Poszukiwań i Identyfikacji – odnalezieni - Hieronim Dekutowski](#)
- [Siedmiu z „Łączki”](#)
- [„□□□□□□” Hieronim Dekutowski – film dokumentalny](#)
- [Hieronim Dekutowski „Zapora” - Żołnierze Niezłomni](#)

Więcej:

<https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/komunikaty/198583,TEKST-AUDIO-7-marca-1949-r-wykono-no-wyrok-smierci-na-majorze-Hieronimie-Dekutows.html>

AUDIO:

<https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/komunikaty/198583,TEKST-AUDIO-7-marca-1949-r-wykono-no-wyrok-smierci-na-majorze-Hieronimie-Dekutows.html>